

ກູ່ມປັດຍຸລາທ້ອງດິນ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี 2565

มีวัตถุประสงค์รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรในพื้นที่ เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรให้มีความสมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน และสะดวกต่อการใช้งาน สามารถนำไปเผยแพร่ ใช้ประโยชน์ได้ถูกต้องเหมาะสม สามารถเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์พื้นที่

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีการคิดค้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วถ่ายทอดสืบต่อกันมาสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับตัว และดำรงชีวิตให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาอาจแสดงออกมาทั้งในรูปที่เป็นนามธรรม เช่น โลภทัศน์ ความคิด ความเชื่อ หรือปรัชญาในการดำเนินชีวิต และในเชิงรูปธรรม เช่น เทคโนโลยีการทำมาหากิน การเกษตร ศิลปะ หัตถกรรม หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร 10 ประเภท ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมยั่งยืน หมายถึง ระบบการเกษตรที่ครอบคลุมถึงวิถีชีวิตเกษตรกร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ซึ่งนำไปสู่การพึ่งตนเองและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค ประกอบด้วยระบบเกษตร 5 ประเภท ได้แก่ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ และวนเกษตร

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพืช หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ เตรียมพันธุ์ เตรียมอุปกรณ์ทางการเกษตร การใช้วิธีและเทคนิคต่างๆ ในการปลูกและเพิ่มผลผลิต การดูแล บำรุง รักษาพืช การบริหารจัดการศัตรูพืชโดยใช้วิธีต่างๆ รวมถึงการขยายพันธุ์พืชประกอบด้วยวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการแยกส่วนของพืชที่ต้องการใช้ประโยชน์ออกจากต้นเดิม การเก็บรักษาพันธุ์พืช และการเก็บรักษาพืชหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อรอจำหน่าย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประมง หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต สัตว์น้ำ และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำทุกชนิด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านปศุสัตว์ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสัตว์บก และสัตว์ปีกทุกชนิด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านแมลงเศรษฐกิจ หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแมลงเศรษฐกิจทุกชนิด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์เกษตรที่ผ่านกระบวนการต่างๆ เพื่อให้ได้รูปแบบใหม่ เกิดเป็นผลผลิตสำหรับการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือน และเป็นผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่าสำหรับการจำหน่าย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์และสมุนไพรทางการแพทย์แผนไทยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจ วินิจฉัย บำบัด ป้องกัน หรือการส่งเสริมสุขภาพของมนุษย์ รวมถึงการผลิตยาแผนไทย การประดิษฐ์อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์แผนโบราณ โดยผ่านการพัฒนาสืบทอดกันมา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในทางการเกษตร หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ผ่อนแรงหรืออำนวยความสะดวกในการทำการเกษตร และทำให้งานทางการเกษตรดำเนินไปอย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม/ความเป็นอยู่ หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต พฤติกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรม เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่นๆ ที่ไม่เข้าตามลักษณะประเภทภูมิปัญญาที่ปรากฏข้างต้น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

● ด้านเกษตร

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายสมใจ ฤทธิ์ช่วยรอด	ม 9.บ้านทุ่งอินทนิล ตวังหิน.
2	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายเกียรติศักดิ์ พลสิทธิ์	ม 6.บ้านมุด ตวังหิน.
3	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายประวิทย์ เดชรัตน์	ม 9.บ้านทุ่งอินทนิล ตวังหิน.
4	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายวัฒนา ทองทิพย์	ม 4.บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.
5	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายสมพล มากแสง	ม 4.บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.
6	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายสุพจน์ วงศ์เมฆ	ม 8.บ้านทุ่งทับควาย ตวังหิน.
7	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายไพฑูรย์ คงรอด และคณะ	ม 8.บ้านทุ่งทับควาย ตวังหิน.
8	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายชาญวิทย์ ช่วยเกตุ	ม 12.บ้านไผ่ฝ้าย ตวังหิน.
9	การเลี้ยงไก่พื้นบ้าน	นายสัน	ม 4.บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.
10	การเลี้ยงไก่เนื้อ	นายสมนึก พิบูลย์	ม 6.บ้านมุด ตวังหิน.
11	การเลี้ยงแพะ	ส..... สุเทพ.อ.	ม 3.บ้านวังหิน ตวังหิน.
12	การเลี้ยงแพะ	นายปรีชา แก้วหล่อ	ม 2.บ้านบางพวงค์ ตวังหิน.
13	การเลี้ยงปลาดุก	นายประทีป ทิพย์สงคราม	ม 13.บ้านวังหิน ตวังหิน.
14	กลุ่มตัดปาล์มน้ำมัน	นายวัฒนา ทองทิพย์	ม 4.บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.

● ด้านการแพทย์ไทย

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	นวดแผนไทย	นางสาวอารีรัตน์ ชุ่นแช่ลื้อ	ม.3 บ้านวังหิน ตวังหิน.
2	นวดแผนไทย	นายอุสาห์ รักษาสังข์	ม 8.บ้านทุ่งทับควาย ตวังหิน.
3	นวดแผนไทย	นางกาญจนา รักเพชร	ม 7.บ้านด่านปริง ตวังหิน.

● ด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	งานจักสาน	นายแคล้ว คงทองคำ	ม.13 บ้านน้ำร้อน ตวังหิน.
2	งานจักสาน	นายประทีป ศิริบัตร	ม 7.บ้านด่านปริง ตวังหิน.
3	งานกะหนังตะลุง	นายน่วม คงช่วย	ม.13 บ้านน้ำร้อน ตวังหิน.
4	แชมพู น้ำยาล้างจาน	นายชัต ลายแก้ว	ม 7.บ้านด่านปริง ตวังหิน.
5	ไม้กวาดดอกหญ้า	นายมูม ไชยทอง	ม.7 บ้านด่านปริง ตวังหิน.
6	จัดดอกไม้ในพิธีต่างๆ	นายเลิศ กุญชรินทร์	ม.7 บ้านด่านปริง ตวังหิน.

● ด้านศาสนา วัฒนธรรม

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	พิธีกรทางศาสนา	นายเจิม ชูศรี	ม 1.บ้านหนองเจ ตวังหิน.
2	พิธีกรทางศาสนา	นายเจริญ ชูคำ	ม 3.บ้านวังหิน ตวังหิน.
3	พิธีกรทางศาสนา	นากลาย ศรีชัย	ม 4.บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.
4	พิธีกรทางศาสนา	นายอิพงษ์ศักดิ์ เพชรเรือนทอง	ม 7.บ้านด่านปริง ตวังหิน.
5	พิธีกรทางศาสนา	นายกำธร โต๊ะเหม	ม 10.บ้านใหม่ ตวังหิน.
6	พิธีกรทางศาสนา	นายประเสริฐ เตชารัตน์	ม 9.บ้านทุ่งอินทนิล ตวังหิน.

● ด้านดนตรี กลองยาว และการละเล่นพื้นบ้าน

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	กลองยาว	กลุ่มแม่บ้าน ม 7.บ้านด่านปริง	ม 7.บ้านด่านปริง ตวังหิน.
2	กลองยาว	กลุ่มแม่บ้าน ม 12.บ้านไผ่ฝ้าย	ม 12.บ้านไผ่ฝ้าย ตวังหิน.
3	กลองยาว	กลุ่มแม่บ้าน ม 13.บ้านน้ำร้อน	ม 13.บ้านน้ำร้อน ตวังหิน.
4	การแสดงหนังตะลุง	นายแคล้ว คงทองคำ	ม 13.บ้านน้ำร้อน ตวังหิน.
5	เพลงบอก รำโนราห์	นายสรวง คำเกลี้ยง	ม 9.บ้านทุ่งอินทนิล ตวังหิน.
6	รำโนราห์	คณะลูกขุนายสรวง ชูวงศ์	ม 4.บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.

- ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การผลิตเครื่องแกง	กลุ่มแม่บ้าน ม.3.ตวังหิน.	ม.3.บ้านวังหิน ตวังหิน.
2	การผลิตเครื่องแกง	กลุ่มแม่บ้าน ม.8.ตทุ่งทับควาย.	ม.8.บ้านทุ่งทับควาย ตวังหิน.
3	ยาสมุนไพร	นายกลาย ศรีชัย	ม.4.บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.
4	ยาสมุนไพร	นายเฟียร แก้วสุกใส	ม.4.บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.
5	การทำขนม	กลุ่มแม่บ้าน ม.12.ตวังหิน.	ม.12.บ้านไผ่ฝ้าย ตวังหิน.

- ด้านอุตสาหกรรม

ที่	ชื่อภูมิปัญญา	ชื่อเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป	นายล้อม ทองทิพย์	ม.4. บ้านห้วยบ้าน ตวังหิน.
2	การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป	นายสัมฤทธิ์ ทองอ่อน	ม.6.บ้านมุด ตวังหิน.

ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล ภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดงานบุญประเพณี จัดตามความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติกันมา งานบุญประเพณีที่สำคัญ มีดังนี้

1. ประเพณีชักพระ จัดขึ้นในวันออกพรรษาของทุกปี เป็นการร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านและพระภิกษุช่วยกัน ตกแต่งเรือพระ เพื่อแห่มายังอำเภอบางขันหรืออำเภอยางชุมน้อยเพื่อเรียกร้อยเงินทำบุญ ในช่วงกลางคืน มีการแข่งขันตีโพน ขับ เพลงกล่อมเด็ก แข่งกลองยาว ประทศเรือพระประเภทสวยงามและสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางคืน แข่งรำวงย้อนยุค จัด แสดงมโหรี และการแสดงของแม่บ้าน

2. รำวงย้อนยุค เป็นกิจกรรมจัดขึ้นในหมู่บ้านในทุกเทศกาล เช่น วันชักพระ วันกตัญญู โดยในหมู่บ้านจะมีทีม แม่บ้านที่แสดงรำวงย้อนยุค จำนวน 10-20 คน

3. แข่งขันกลองยาว มีการจัดแข่งขันกลองยาวกับหมู่บ้านใกล้เคียง ในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น ประเพณีชักพระ หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเนื่องในโอกาสพิเศษ

4. มโนราห์ เป็นการแสดงของเยาวชนที่ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ให้คงอยู่

5. การนวดแผนไทย โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้รับการสนับสนุนจาก รพสต.สี่แยกสวนป่า มาให้ความรู้แก่ อสม.ในหมู่บ้าน ให้รู้จักนำความรู้และวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

6.รูปหนังตะลุง

7.ไข่เค็ม

8.น้ำพริกเผา

9.ปลาดุกแดดเดียว

10.ปลาดุกร้า

11.ไม้กวาดดอกหญ้า

12.กล้วยฉาบ

